Ġabra tal-ġurisprudenza

Kawża C-718/21

L. G.
vs
Krajowa Rada Sądownictwa

(talba għal deċiżjoni preliminari mressqa mis-Sąd Najwyższy)

Sentenza tal-Qorti tal-Ġustizzja (Awla Manja) tal-21 ta' Diċembru 2023

"Rinviju għal deċiżjoni preliminari – Artikolu 267 TFUE – Kunċett ta' qorti – Kriterji – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (Awla ta' Kontroll Straordinarju u tal-Affarijiet Pubbliċi) tas-Sąd Najwyższy (il-Qorti Suprema, il-Polonja) – Rinviju għal deċiżjoni preliminari minn kulleġġ ġudikanti li ma huwiex qorti indipendenti u imparzjali stabbilit minn qabel bil-liġi – Inammissibbiltà"

1. *Domandi preliminari – Talba mressqa lill-Qorti tal-Ġustizzja – Qorti nazzjonali fis-sens tal-Artikolu 267 TFUE – Kunċett – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (Awla ta' Kontroll Straordinarju u tal-Affarijiet Pubbliċi) tas-Sąd Najwyższy (il-Qorti Suprema, il-Polonja) – Kulleġġ ġudikanti ta' din l-awla li ma għandux, minħabba l-modalitajiet wara l-ħatra tal-imħallfin sedenti fiha, in-natura ta' qorti indipendenti u imparzjali stabbilita minn qabel bil-liġi – Esklużjoni*
(it-tieni subparagrafu tal-Artikolu 19(1) TUE; Artikolu 267 TFUE; Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea, Artikolu 47)

(ara l-punti 58, 63-70, 73-78)

2. *Dritt tal-Unjoni Ewropea – Prinċipji – Dritt għal protezzjoni ġudizzjarja effettiva – Dritt għal qorti indipendenti u imparzjali, stabbilita minn qabel bil-liġi – Portata*
(Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea, it-tieni paragrafu tal-Artikolu 47)

(ara l-punti 59, 60 u 64)

Sunt

Permezz ta' ittra tat-30 ta' Diċembru 2020, L. G., imħallef fi ħdan is-Sąd Okręgowy w K. (il-Qorti Reġjonali ta' K., il-Polonja), informa lill-Krajowa Rada Sądownictwa (il-Kunsill Nazzjonali tal-Ġudikatura, il-Polonja) (iktar 'il quddiem il-"KRS") dwar ir-rieda tiegħu li jkompli jeżerċita l-funzjonijiet tiegħu lil hinn mill-età normali ta' rtirar. Wara li l-KRS iddeċieda li ma kienx hemm lok li tingħata deċiżjoni dwar din it-talba, minħabba l-iskadenza tat-terminu ta' dekadenza previst biex din titressaq, L. G. ippreżenta appell quddiem l-istanza tar-rinviju. Wara li esprimiet dubji fir-rigward tal-konformità mat-tieni subparagrafu tal-Artikolu 19(1) TUE ta' leġiżlazzjoni

nazzjonali li, minn naħa, kienet tissuġġetta l-effett ta' tali dikjarazzjoni ta' mħallef għall-awtorizzazzjoni tal-KRS u, min-naħa l-oħra, kienet tipprevedi, għal din id-dikjarazzjoni, terminu ta' dekadenza assolut, din l-istanza għamlet rinviju għal deċiżjoni preliminari quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja.

F'dan il-każ, l-istanza tar-rinviju kienet ikkostitwita minn tliet imħallfin tal-Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (l-Awla ta' Kontroll Straordinarju u tal-Affarijiet Pubbliċi, iktar 'il quddiem "l-Awla ta' Kontroll Straordinarju"), stabbilita fi ħdan is-Sąd Najwyższy (il-Qorti Suprema, il-Polonja) fil-kuntest tar-riformi reċenti tas-sistema ġudizzjarja Pollakka [1]. Dawn it-tliet imħallfin inħatru fi ħdan din l-awla fuq il-bażi tar-riżoluzzjoni Nru 331/2018, adottata fit-28 ta' Awwissu 2018 mill-KRS (iktar 'il quddiem ir-"riżoluzzjoni Nru 331/2018").

Issa, minn naħa, din ir-riżoluzzjoni ġiet annullata permezz ta' sentenza mogħtija fil-21 ta' Settembru 2021 min-Naczelny Sąd Administracyjny (il-Qorti Amministrattiva Suprema, il-Polonja) [2]. Min-naħa l-oħra, fis-sentenza tat-8 ta' Novembru 2021, Dolińska-Ficek u Ozimek vs Il-Polonja [3] (iktar 'il quddiem is-"sentenza Dolińska-Ficek u Ozimek vs Il-Polonja"), il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem (iktar 'il quddiem il-"Qorti EDB") kienet ikkonkludiet li kien hemm ksur tar-rekwiżit ta' "tribunal [...] mwaqqaf b'liġi" iddikjarat fl-Artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea tal-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali [4], minħabba l-proċess li, fuq il-bażi tar-riżoluzzjoni Nru 331/2018, wassal għall-ħatra tal-membri ta' żewġ kulleġġi ġudikanti bi tliet imħallfin tal-Awla ta' Kontroll Straordinarju.

Fis-sentenza tagħha, il-Qorti tal-Ġustizzja, bl-Awla Manja bħala l-kulleġġ ġudikanti, iddikjarat it-talba għal deċiżjoni preliminari inammissibbli minħabba li l-istanza tar-rinviju ma kinitx tikkostitwixxi "qorti jew tribunal" fis-sens tal-Artikolu 267 TFUE.

Il-kunsiderazzjonijiet tal-Qorti tal-Ġustizzja

Qabel kollox, il-Qorti tal-Ġustizzja fakkret li, sabiex jiġi evalwat jekk organu tar-rinviju jkollux in-natura ta' "qorti jew tribunal" fis-sens tal-Artikolu 267 TFUE, hija għandha tieħu inkunsiderazzjoni numru ta' elementi, bħal, fost oħrajn, l-oriġini legali ta' dan l-organu, in-natura permanenti tiegħu, in-natura obbligatorja tal-ġurisdizzjoni tiegħu, in-natura kontradittorja tal-proċedura tiegħu, l-applikazzjoni, mill-organu inkwistjoni, tad-dispożizzjonijiet legali, kif ukoll l-indipendenza tiegħu. F'dan ir-rigward, il-Qorti tal-Ġustizzja kienet diġà osservat li l-Qorti Suprema bħala tali tissodisfa dawn ir-rekwiżiti u ppreċiżat li, sa fejn talba għal deċiżjoni preliminari tirriżulta minn qorti nazzjonali, għandu jiġi preżunt li din tissodisfa l-imsemmija rekwiżiti indipendentement mill-kompożizzjoni konkreta tagħha. Fil-fatt, fil-kuntest ta' proċedura għal deċiżjoni preliminari, ma hijiex il-Qorti tal-Ġustizzja, fid-dawl tat-tqassim tal-funzjonijiet bejnha u l-qorti nazzjonali, li għandha tivverifika jekk id-deċiżjoni tar-rinviju tkunx ittieħdet konformement mar-regoli nazzjonali dwar l-organizzazzjoni tal-qrati u l-proċedura ġudizzjarja.

1 Din l-awla, kif ukoll awla oħra ġdida tal-Qorti Suprema, l-Izba Dyscyplinarna (l-Awla Dixxiplinari), inħolqu bis-saħħa tal-ustawa o Sądzie Najwyższym (il-Liġi dwar il-Qorti Suprema), tat-8 ta' Diċembru 2017, li daħlet fis-seħħ fit-3 ta' April 2018.

2 Din is-sentenza ngħatat sussegwentement għas-sentenza tat-2 ta' Marzu 2021, A. B. *et* (Ħatra tal-imħallfin fil-Qorti Suprema – Azzjoni ġudizzjarja), (C-824/18, EU:C:2021:153).

3 CE :ECHR :2021 :1108JUD 004986819.

4 Iffirmata f'Ruma fl-4 ta' Novembru 1950.

Madankollu, din il-preżunzjoni tista' tinqaleb meta deċiżjoni ġudizzjarja definittiva mogħtija minn qorti ta' Stat Membru jew minn qorti internazzjonali twassal biex jitqies li l-imħallef li jikkostitwixxi l-qorti tar-rinviju ma jkollux in-natura ta' qorti indipendenti u imparzjali, stabbilita minn qabel bil-liġi, fis-sens tat-tieni subparagrafu tal-Artikolu 19(1) TUE, moqri fid-dawl tat-tieni paragrafu tal-Artikolu 47 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea (iktar 'il quddiem il-"Karta")[5].

F'dan ir-rigward, il-Qorti tal-Ġustizzja osservat li s-sentenza Dolińska Ficek u Ozimek vs Il-Polonja, tal-Qorti EDB, u s-sentenza tal-Qorti Amministrattiva Suprema tal-21 ta' Settembru 2021 kienu ta' natura definittiva u kienu jirrigwardaw speċifikament iċ-ċirkustanzi li fihom imħallfin tal-Awla ta' Kontroll Straordinarju kienu nħatru fuq il-bażi tar-riżoluzzjoni Nru 331/2018.

B'mod iktar speċifiku, minn naħa, fis-sentenza Dolińska-Ficek u Ozimek vs Il-Polonja, il-Qorti EDB ikkonstatat, essenzjalment, li l-ħatriet tal-membri li jikkomponu l-kulleġġi ġudikanti kkonċernati tal-Awla ta' Kontroll Straordinarju kienu seħħew bi ksur manifest ta' regoli nazzjonali fundamentali li jiggvernaw il-proċedura ta' ħatra tal-imħallfin. Għalkemm huwa minnu li, minn fost is-sitt imħallfin li kienu jikkomponu l-kulleġġi ġudikanti tal-Awla ta' Kontroll Straordinarju inkwistjoni fil-kawżi li taw lok għal din is-sentenza, wieħed minnhom biss kien sedenti fi ħdan l-istanza tar-rinviju, mill-motivi tal-imsemmija sentenza madankollu jirriżulta b'mod ċar li l-evalwazzjonijiet magħmula mill-Qorti EDB kienu validi mingħajr distinzjoni għall-imħallfin kollha ta' din l-awla li nħatru fi ħdanha f'ċirkustanzi analogi u, b'mod partikolari, fuq il-bażi tar-riżoluzzjoni Nru 331/2018.

Min-naħa l-oħra, fis-sentenza tal-21 ta' Settembru 2021, il-Qorti Amministrattiva Suprema kienet annullat ir-riżoluzzjoni Nru 331/2018 billi bbażat ruħha b'mod partikolari fuq konstatazzjonijiet u evalwazzjonijiet meħuda fil-parti l-kbira tagħhom minn dawk li jinsabu fis-sentenza Dolińska-Ficek u Ozimek vs Il-Polonja.

Fid-dawl tal-konstatazzjonijiet u tal-evalwazzjonijiet li jirriżultaw minn dawn iż-żewġ sentenzi kif ukoll mill-ġurisprudenza tagħha stess, il-Qorti tal-Ġustizzja eżaminat jekk il-preżunzjoni tal-osservanza tar-rekwiżiti ta' "qorti jew tribunal" fis-sens tal-Artikolu 267 TFUE, kellhiex titqies li nqalbet fir-rigward tal-istanza tar-rinviju.

F'dan ir-rigward, il-Qorti tal-Ġustizzja enfasizzat, fl-ewwel lok, li l-imħallfin li kienu jikkomponu l-istanza tar-rinviju nħatru fi ħdan l-Awla ta' Kontroll Straordinarju fuq proposta tal-KRS, jiġifieri organu li, wara emendi leġiżlattivi reċenti[6], 23 mill-25 membru tiegħu ġew innominati mill-poter eżekuttiv u dak leġiżlattiv jew kienu membri tal-imsemmija poteri. Huwa minnu li ċ-ċirkustanza li organu, bħall-KRS, implikat fil-proċess ta' ħatra tal-imħallfin kien, b'mod preponderanti, kompost minn membri magħżula mill-poter leġiżlattiv ma tistax, waħedha, twassal sabiex titqiegħed f'dubju n-natura ta' qorti stabbilita minn qabel bil-liġi u l-indipendenza tal-imħallfin maħtura fi tmiem dan il-proċess. Madankollu, ikun differenti meta din iċ-ċirkustanza magħduda ma' elementi rilevanti oħra u mal-kundizzjonijiet li fihom dawn l-għażliet ikunu seħħew iwasslu sabiex jiġu ġġenerati tali dubji. Issa, l-emendi leġiżlattivi li jikkonċernaw il-KRS seħħew fl-istess waqt tal-adozzjoni ta' riforma sostanzjali tal-Qorti

[5] Ara s-sentenza tad-29 ta' Marzu 2022, Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2022:235, punt 72).

[6] Artikolu 9a tal-ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa (il-Liġi dwar il-Kunsill Nazzjonali tal-Ġudikatura) tat-12 ta' Mejju 2011, kif emendata bl-ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (il-Liġi li Temenda l-Liġi dwar il-Kunsill Nazzjonali tal-Ġudikatura u Ċerti Liġijiet Oħra) tat-8 ta' Diċembru 2017, li daħlet fis-seħħ fis-17 ta' Jannar 2018, u bl-ustawa o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (il-Liġi li temenda l-Liġi dwar l-Organizzazzjoni tal-Qrati Ordinarji u Ċerti Liġijiet Oħra) tal-20 ta' Lulju 2018, li daħlet fis-seħħ fis-27 ta' Lulju 2018.

Suprema, li kienet tinkludi, b'mod partikolari, il-ħolqien, fi ħdan din il-qorti, ta' żewġ awli ġodda kif ukoll it-tnaqqis tal-età ta' rtirar tal-imħallfin tal-imsemmija qorti. Dawn l-emendi għalhekk seħħew f'mument meta numru ta' pożizzjonijiet ta' mħallef fil-Qorti Suprema ddikjarati vakanti jew li kienu għadhom kif inħolqu kienu waslu biex jimtlew.

Fit-tieni lok, l-Awla ta' Kontroll Straordinarju li nħolqot *ex nihilo* ngħatat kompetenzi f'oqsma partikolarment sensittivi, bħall-kontenzjuż elettorali u dak marbut maż-żamma ta' referendums jew l-appelli straordinarji li jippermettu l-kisba tal-annullament ta' deċiżjonijiet definittivi mogħtija mill-qrati ordinarji jew minn awli oħra tal-Qorti Suprema.

Fit-tielet lok, b'mod parallel mal-emendi leġiżlattivi msemmija iktar 'il fuq, ir-regoli fil-qasam ta' rimedji ġudizzjarji miftuħa kontra r-riżoluzzjonijiet tal-KRS li jipproponu kandidati għall-ħatra f'pożizzjonijiet ta' mħallef tal-Qorti Suprema ġew emendati sostanzjalment, fejn b'hekk seħħet eliminazzjoni tal-effettività ta' tali rimedji. Fuq dan il-punt, il-Qorti tal-Ġustizzja enfasizzat ukoll li r-restrizzjonijiet introdotti minn dawn l-aħħar emendi kienu jikkonċernaw biss l-appelli ppreżentati kontra riżoluzzjonijiet tal-KRS dwar preżentazzjonijiet ta' kandidaturi għal pożizzjonijiet ta' mħallef fil-Qorti Suprema, filwaqt li r-riżoluzzjonijiet tal-KRS dwar preżentazzjonijiet ta' kandidaturi għal pożizzjonijiet ta' mħallef fil-qrati nazzjonali l-oħra kienu jibqgħu, min-naħa tagħhom, suġġetti għas-sistema ta' stħarriġ ġudizzjarju ġenerali li kienet fis-seħħ qabel[7].

Fir-raba' lok, il-Qorti tal-Ġustizzja diġà kienet ikkonstatat fis-sentenza W.Ż. (Awla ta' Stħarriġ Straordinarju u tal-Affarijiet Pubbliċi tal-Qorti Suprema – Ħatra)[8] li, meta saret il-ħatra, fuq il-bażi tar-riżoluzzjoni Nru 331/2018 tal-membru tal-Awla ta' Kontroll Straordinarju kkonċernat mill-kawża li tat lok għal din is-sentenza, il-Qorti Amministrattiva Suprema, li kienet adita b'rikors intiż għall-annullament ta' din ir-riżoluzzjoni, kienet ordnat, fis-27 ta' Settembru 2018, li tiġi sospiża l-eżekuzzjoni tagħha. Issa, din l-istess ċirkustanza tapplika għal dak li jikkonċerna l-ħatra tat-tliet membri sedenti fl-istanza tar-rinviju. B'hekk, il-fatt li l-President tar-Repubblika tal-Polonja pproċeda bil-ħatriet inkwistjoni b'urġenza u mingħajr ma stenna li jikseb għarfien tal-motivi tad-digriet tas-27 ta' Settembru 2018, fuq il-bażi tar-riżoluzzjoni Nru 331/2018, li madankollu kienet sospiża permezz ta' dan id-digriet, ippreġudika gravement il-prinċipju ta' separazzjoni tal-poteri li jikkaratterizza l-funzjonament ta' Stat tad-dritt.

Fil-ħames lok, filwaqt li l-Qorti Amministrattiva Suprema kienet tinsab adita b'appell għall-annullament tar-riżoluzzjoni Nru 331/2018 u kienet issospendiet il-proċeduri quddiemha fl-istennija tas-sentenza tal-Qorti tal-Ġustizzja fil-Kawża A. B. *et*[9], il-leġiżlatur Pollakk adotta liġi li tipprevedi b'mod partikolari l-esklużjoni ta' kull appell futur kontra r-riżoluzzjonijiet tal-KRS li jipproponu l-ħatra ta' mħallfin fil-Qorti Suprema kif ukoll li ma jkunx hemm lok li tingħata deċiżjoni dwar l-appelli ta' din in-natura li jkunu għadhom pendenti[10]. Issa, fir-rigward tal-emendi introdotti minn din il-liġi, il-Qorti tal-Ġustizzja kienet diġà ddeċidiet li, esklużivament meta dawn jiġu kkunsidrati konġuntament ma' numru ta' elementi kuntestwali

[7] Sentenza tat-2 ta' Marzu 2021, A. B. *et* (Ħatra tal-imħallfin fil-Qorti Suprema – Azzjoni ġudizzjarja) (C-824/18, EU:C:2021:153, punti 157, 162 u 164).

[8] Sentenza tas-6 ta' Ottubru 2021, W. Ż. (Awla ta' Stħarriġ Straordinarju u tal-Affarijiet Pubbliċi tal-Qorti Suprema – Ħatra) (C-487/19, EU:C:2021:798).

[9] Sentenza tat-2 ta' Marzu 2021, A. B. *et* (Ħatra tal-imħallfin fil-Qorti Suprema – Azzjoni ġudizzjarja), C-824/18, EU:C:2021:153.

[10] L-ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów administracyjnych (il-Liġi li Temenda l-Liġi dwar il-Kunsill Nazzjonali tal-Ġudikatura u l-Liġi dwar l-Organizzazzjoni tal-Kontenzjuż Amministrattiv), tas-26 ta' April 2019, li daħlet fis-seħħ fit-23 ta' Mejju 2019.

oħra, tali emendi huma ta’ natura li jissuġġerixxu li l-poter leġiżlattiv Pollakk aġixxa bl-intenzjoni speċifika li jipprekludi kull possibbiltà li jkun hemm stħarriġ ġudizzjarju fir-rigward tar-riżoluzzjonijiet ikkonċernati[11].

Fis-sitt u l-aħħar lok, il-Qorti tal-Ġustizzja ppreċiżat li għalkemm huwa minnu li l-effetti tas-sentenza tal-Qorti Amministrattiva Suprema tal-21 ta’ Settembru 2021, imsemmija iktar ’il fuq, ma kinux jirrigwardaw il-validità u l-effikaċja tal-atti presidenzjali ta’ ħatra fil-pożizzjonijiet ta’ mħallef ikkonċernati, xorta jibqa’ l-fatt li l-att li permezz tiegħu l-KRS jipproponi kandidat għall-ħatra fil-pożizzjoni ta’ mħallef fil-Qorti Suprema jikkostitwixxi kundizzjoni *sine qua non* sabiex dan il-kandidat ikun jista’ jinħatar f’tali pożizzjoni mill-President tar-Repubblika tal-Polonja.

Bħala konklużjoni, il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li l-elementi kollha kemm sistemiċi kif ukoll ċirkustanzjali, imsemmija iktar ’il fuq, li kkaratterizzaw il-ħatra, fi ħdan l-Awla ta’ Kontroll Straordinarju, tat-tliet imħallfin li kienu jikkostitwixxu l-istanza tar-rinviju kellhom bħala konsegwenza li din ma għandhiex in-natura ta’ qorti indipendenti u imparzjali, stabbilita minn qabel bil-liġi, fis-sens tat-tieni subparagrafu tal-Artikolu 19(1) TUE, moqri fid-dawl tat-tieni paragrafu tal-Artikolu 47 tal-Karta, fejn għalhekk dan il-kulleġġ ma kienx jikkostitwixxi “qorti jew tribunal” fis-sens tal-Artikolu 267 TFUE. Fil-fatt, dawn l-elementi huma tali li joħolqu dubji leġittimi, f’moħħ il-partijiet fil-kawża, fir-rigward tal-impermeabbiltà tal-persuni kkonċernati u tal-kulleġġ ġudikanti li fih ikunu sedenti fir-rigward ta’ elementi esterni, b’mod partikolari, ta’ influwenzi diretti jew indiretti tal-poter leġiżlattiv u eżekuttiv nazzjonali, u tan-newtralità tagħhom fil-konfront tal-interessi inkwistjoni. L-imsemmija elementi jistgħu għalhekk iwasslu għal assenza ta’ dehra ta’ indipendenza jew ta’ imparzjalità ta’ dawn l-imħallfin u ta’ din l-istanza, li tkun tali li tippreġudika l-fiduċja li l-ġustizzja għandha tispira f’dawn il-partijiet fil-kawża f’soċjetà demokratika u fi Stat tad-dritt.

[11] Sentenza tat-2 ta’ Marzu 2021, A. B. *et* (Ħatra tal-imħallfin fil-Qorti Suprema – Azzjoni ġudizzjarja), C-824/18, EU:C:2021:153, punti 137 u 138.